

УНИВЕРЗИТЕТ ПРИВРЕДНА АКАДЕМИЈА У НОВОМ САДУ

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ ЗА ПРИВРЕДУ И ПРАВОСУЂЕ У НОВОМ САДУ

**ОБРАЗАЦ ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ/ДОКТОРСКОГ
УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА**

-обавезна садржина-

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију</p> <p>Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета за привреду и правосуђе, број 4/1-4 од 01.02.2021. године, одређен је састав Комисије за писање Извештаја о оцени докторске дисертације кандидата Милоша Граховца.</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <ol style="list-style-type: none">
1. Др Предраг Мирковић, ванредни професор, привредноправна ужа научна област, изабран у звање 2019. године на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитета Привредна академија у Новом Саду, где је и запослен, председник Комисије
2. Др Милан Почуча, редовни професор, привредноправна и грађанскоправна ужа научна област, изабран у звање 2017. године на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитета Привредна академија у Новом Саду, где је и запослен, ментор и члан Комисије,
3. Др Божидар Бановић, редовни професор, кривичноправна ужа научна област, изабран у звање 2014. године на Факултету безбедности, Универзитета у Београду, где је и запослен, члан Комисије.
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<ol style="list-style-type: none">
1. Име, име једног родитеља, презиме: Милош, Момир, Граховац
2. Датум рођења, општина, Република: 11. 01. 1985. година, Дубровник, Република Хрватска
3. Претходно стечено звање (датум и место одбране): фебруар 2015. године, Београд Мастер менаџер (тероризам, организовани кримина, безбедност)
4. Научна, односно уметничка област из које је претходно стечено звање: Мултидисциплинарне студије Студијски програм Тероризам, организовани криминал и безбедност, (120 ЕСПБ) Универзитет у Београду, ИМТ поље (друштвено-хуманистичке, техничко-технолошке науке)
5. Приказ стручних, научних, односно уметничких, радова (по категоријама): <p>Граховац Момир, Граховац Милош. Европска/национална безбедност у друмском саобраћају,</p>

Стручни скуп: Унапређење стања безбедности саобраћаја у Србији у области оспособљавања кандидата за возаче и техничке исправности возила, Ниш, 2011., Зборник радова, стр. 35-44. (M63)

Организатор: Висока школа струковних студија за менаџмент у саобраћају, Ниш.

Граховац Момир, Граховац Милош. Утицај организационе културе на интегрисаност државне администрације, Стручни скуп: Правно-безбедносни аспекти најзначајнијих изазова, ризика и претњи Републици Србији, Ниш, 2012. Зборник радова, стр. 15-22. (M63)

Организатор: Висока школа струковних студија за менаџмент у саобраћају, Ниш.

Граховац Момир, Граховац Милош. Complexity of the competitiveness of transport companies problem. 3rd International Conference: Law, Economy and Management in Modern Ambiance - LEMiMA 2013, Belgrade, Serbia, 18-20. April 2013. Book of Proceedings, pp. 453-458. (M33)

Organizer: Alfa University, Faculty for education of the executives, Novi Sad.

Граховац Милош, Прописи из области безбедности у саобраћају у функцији безбедности и заштити учесника у саобраћају, IV Научно – стручни скуп, Политехника 2017, Београд (M64)

Граховац Милош, „One belt, one road“ Initiative from the aspect of the new geostrategy and impact on road traffic safety factors, 2022., Право – теорија и пракса 38 (4): у штампи (M51)

Организатор: Правни факултет за привреду и правосуђе, Нови Сад

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

ЗНАЧАЈ ФАКТОРА БЕЗБЕДНОСТИ КОД УГОВОРА О ПРЕВОЗУ ПУТНИКА И РОБЕ

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Кратак садржај

Кандидат, Милош Граховац је разматрао значај и утицај фактора безбедности у целокупном процесу уговарања превоза путника и ствари/робе у друмском саобраћају који је данас од изузетног значаја за привредно-економски напредак сваке државе, па и Републике Србије. Сагледавањем, евидентирањем и анализом постојећих недостатака у овој области, као и на основу резултата урађених истраживања, утврђени су поуздани и сигурни безбедносни аспекти и фактори у друмском саобраћају. У раду је анализиран пут постизања ефикасности уговора о превозу путника и робе и, такође, како се њихова ефикасност може повећати увођењем одговарајућих фактора безбедности.

Тематика значаја елемената безбедности приликом закључења уговора о превозу путника и робе у друмском саобраћају као и предложени оригинални концепти уговора који садрже елементе фактора безбедности код превоза путника и робе у друмском саобраћају допринеће повећању ефикасности рада и постизању бољих резултата, са посебним освртом на безбедност путника и робе.

Технички подаци о дисертацији

Страница: 313

Литература: 353 навода (Референци 137, Закона 58, Правилника 15, Студије случаја 10, Директива 8, Интернет извора 25)

Табела: 59

Слика: 4

Поглавља:

1. Уводна разматрања са циљевима докторске дисертације и приказом метода и техника истраживања (стр. 10-15)
2. Теоријске поставке о безбедности код уговарања (стр. 16-50)
3. Правни оквир за безбедност друмског саобраћаја (стр. 51-72)
4. Упоредно правна анализа по питању фактора безбедности и њихова улога код уговора о превозу у друмском саобраћају (стр. 73-124)
5. Уговори о превозу путника и ствари/робе (стра. 125 – 201)
6. Резултати – развој модела уговора о превозу путника и ствари /робе са елементима безбедности (стр. 202 – 248)
7. Резултати – Истраживање (стр. 249 – 276)
8. Закључак (стр. 277 – 279)
9. Литература (стр. 280 – 300)
10. Прилози (стр. 301 – 313)

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

1. Уводна разматрања

У овом поглављу, кандидат веома кратко позиционира предмет изучавања у оквиру своје дисертације у актуелном тренутку. Сматра да теорија саобраћајно-транспортног права обухвата велики број модела у којима се на свеобухватан начин сагледава и анализира проблематика транспорта у организацијама као целовит ентитет уз ослонац на кључне димензије које представљају основу развоја ове области. А ова област је веома значајна за привредно-економски развој сваке државе, па и Републике Србије. Такође, истиче да «Недостатке и недовољну и непотпуну правну регулативу који су већ одавно уочени у области саобраћајно транспортног права у Републици Србији треба хитно решавати како би се у пуној мери развио квалитетан иновациони потенцијал и решио низ проблема који су евидентни у свакодневној пракси. Једино на тај начин, јасним и недвосмисленим правним нормама ће се постићи уређен систем и побољшати стање у систему саобраћаја.»

У складу са оваквим општим ставом, кандидат дефинише и проблеме и предмет истраживања, конкретне циљеве, представља радну хипотезу и наводи методе и технике које ће бити примењене. **Предмет истраживања** јесте разматрање значаја и утицаја фактора безбедности у целокупном процесу уговарања превоза путника и робе у друмском саобраћају и то кроз:

- истраживање целокупне проблематике која регулише област уговарања превоза путника и ствари (робе) у друмском саобраћају.

- предлог оригиналног концепта уговора са елементима фактора безбедности код превоза путника и ствари (робе) у друмском саобраћају, на научно заснованим постулатима и решењима која су реално примењива.

Предмет истраживања, циљеви сагледани кроз основне, научне и друштвене аспекте су јасни и реално постављени. Методе и технике истраживања су одговарајуће и научно засноване. Очекивани научни резултати су реални и оствариви.

2. Теоријске поставке о безбедности код уговарања

У оквиру овог поглавља, кандидат је детаљно обрадио три области и то: одређивање самог појма безбедности, друмски саобраћај, различите облике његове класификације и поделе са најважнијим обележјима. Трећа област се односи на обележја безбедности у друмском саобраћају.

У оквиру овог дела кандидат је постепено указао на усмерење тежишта свога истраживања ка сагледавању, дефинисању перформанси, индикаторима безбедности у друмском саобраћају. Детаљно је обрађено место и улога човека као учесника у саобраћају и ставови које имамо о опасностима, првенствено, у друмском саобраћају. Такође, обрађена је тема о начину праћења учесника у саобраћају и њиховог утицаја на безбедност.

3. Правни оквир за безбедност друмског саобраћаја

У овом поглављу побројане су стратегије, законски и подзаконски акти, уредбе, декларације, директиве, споразуми и конвенције које се односе на саобраћај и транспорт, уопште и посебно на област истраживања кроз неколико поглавља и то:

- Правни извори у Републици Србији
- Међународни извори
- Принципи безбедности у саобраћају
- Побољшање безбедности у друмском саобраћају
- Одговорност превозиоца за штету у друмском саобраћају.

Коментарисане су мере и активности систематизоване кроз пет стубова безбедности у саобраћају које је припремила Светска здравствена организација и којима се Влада Републике Србије руководила у изради и усвајању актуелне Стратегије безбедности на путевима Републике Србије.

Коментарисана су и међународна документа, декларације и конвенције, споразуми, чији је потписник и Република Србија, а који, генерално посматрано, омогућавају и интензивнију сарадњу у региону и шире у области управљања безбедношћу у друмском саобраћају. Такође, циљеви свих докумената везани су и за предузимање заједничких активности на промовисању безбедније инфраструктуре, безбедних возила и корисника друмског саобраћаја, као и за размену искустава.

Кандидат је веома пажљиво и прецизно прикупио податке о великом броју међународних споразума и конвенција чији је потписаник и наша земља и који омогућавају сигурност у транспорту људи и робе/ствари у међународном саобраћају и коментарисао њихове елементе и са аспекта фактора безбедности.

4. Упоредно правна анализа по питању фактора безбедности и њихова улога код уговора о превозу у друмском саобраћају

У овом поглављу кандидат је представио и коментарисао податке од великог значаја за безбедност друмског саобраћаја, самим тим и за ефикасније, флексибилније и поузданије пружање услуге превоза, је стандардизација безбедности. Ови подаци су прикупљени, највећим делом, из извештаја које Светска здравствена организација објављује од 2009. године (Извештај о глобалној безбедности на путевима), на основу података које је поднело 178 држава. У овом раду су издвојени подаци за следеће земље: Хрватску, Црну Гору, Босну и Херцеговину, Аустрију, Немачку, Турску, Русију, САД и Кину. Подаци су представљени и коментарисани са три аспекта: возач, возило, пут. Одабране су земље из нашег региона, као и земље које имају најразвијенији транспортни систем и саобраћај у свету. После сагледавања и анализе свих аспеката (возач, возило, пут) по земљама кандидат закључује „Када узмемо све наведене факторе безбедности, могли бисмо закључити да је законска регулатива начелно повољна и да

се на сличан начин у свим поменутиим земљама регулише безбедност саобраћаја на путевима, те корисници услуге превоза на основу тога могу сматрати да је друмски превоз безбедан. Са друге стране, ефикасност спровођења мера није на истом нивоу у свим државама, као ни квалитет инфраструктуре, што се може и очекивати, пошто су анализирани земље на различитом нивоу развоја. Док се у неким земљама не приступа чак ни системски питању унапређења безбедности друмског саобраћаја, у другима се увелико усваја законодавство, које омогућава аутоматизовани систем вожње, односно аутоматско управљање возилом, чак и у потпуности без присуства возача.“

Додатак овој упоредној анализи је и сагледавање регулативе НР Кине као једне од водећих земаља у свету, која све више развија привредне активности у нашем региону и у региону југоисточне Европе. Кандидат је представио иницијативу „Појас и пут“ с аспекта нове геостратегије, али и са онога што је значајно за основну тезу ове докторске дисертације, са аспекта утицаја глобалних стратегија на факторе безбедности у друмском саобраћају у нашем региону.

Све што је прикупљено, обрађено, представљено и анализирано, у оквиру овог поглавља, значајан је истраживачки део активности у оквиру ове докторске дисертације.

5. Уговори о превозу путника и ствари/робе

Кандидат је, веома детаљно, представио и анализирао законске основе и тренутну праксу у земљи и у окружењу везано за уговоре и уговарање о друмском саобраћају и услугама превоза путника и превоза ствари/робе. Сагледао је и аспекте обавезе, права и одговорности уговорних страна, пре свега превозиоца, али и пошиљаоца, када се ради о превозу ствари/робе. Такође, представио је и битне елементе сваког од различитих врста уговора и документе који их прате.

Оно што се може сматрати додатним квалитетом оваког прегледа, то су прилози из судске праксе који се односе на одређене аспекте уговарања у области услуга превоза путника и ствари/робе у друмском саобраћају.

6. Резултати – развој модела уговора о превозу путника и ствари /робе са елементима безбедности

У оквиру овог поглавља, а на основу свих ранијих истраживања постојећег стања и праксе, пре свега у Републици Србији, али и у земљама у региону, у Европској Унији, Турској, Русији, САД и Кини, Кандидат је предложио одређене моделе уговора, који се односе на уговарања превоза путника, пртљага и ствари/робе у друмском саобраћају. У детаљном сагледавању сваког уговора појединачно, кандидат је детаљно разрадио све елементе који он треба да садржи, али је највише пажње и посебан осврт је дат на дефинисање мера безбедности које су примерене типу и предмету уговарања. Уз набројане елементе безбедности који треба да се нађу у уговору, предложене су одговарајуће смернице које их обухватају и које треба да буду саставни део уговора.

Кандидат је одговорно и системски приступио одабиру примерених елемената безбедности, дефинисао параметре на основу којих се они могу процењивати и укомпоновао их у сетове примерене за одређени тип уговора. На овај начин би се значајно унапредио квалитет одређених услуга у оквиру друмског саобраћаја и обезбедила општа безбедност, али и појединачна сигурност и безбедност уговорних страна. Поред несумњивог правно-теориског и научног доприноса у области уговарања у оквиру саобраћаја и посебно друмског саобраћаја, предложена решења са дефинисаним елементима безбедности за сваки аспект и тип уговора, као и текстом смерница има и велики апликативни значај и примењивост за побољшање квалитет, безбедности и сигурности друмског саобраћаја у Србији.

7. Резултати – Истраживање (Анкетирања)

Саставни део истраживања, обављених у оквиру ове докторске дисертације, представља анкетирање које је обављено у циљу провере и тестирања једне опште и једне помоћне хипотезе (H0 и H1):

H0: Ефикасност уговора о превозу путника и робе може се повећати увођењем фактора безбедности.

H1: Може се остварити захтевани квалитет пословања као резултатат увођења фактора безбедности.

Коришћене су методе разговора и анкетирања. Анкетирање је обављано лично и директним разговором са испитаником – интервјуом, као и путем анонимног анкетирања. Кандидат је самостално осмислио, израдио упитнике, направио одабир испитаника, спровео анкетирање, обрадио попуњене анкетне упитнике, урадио анализу и статистичку обраду и тумачио добијене резултате. Коришћен је статистички софтвер SPSS. Спроведена анализа садржи елементе дескриптивне статистике (аритметичка средина распореда, медијана, стандардна девијација, распоред фреквенција, итд.), као и одређене статистичке тестове прилагођене истраживачком проблему (Wilcoxon signed-rank тест, Mann-Whitney-ев тест)

Први анкетни упитник који су попуњавали корисници услуга за промет путника и ствари/робе у друмском саобраћају. Резултати указују да је ниво квалитета услуга промета путника и ствари/робе у просеку оцењен изнад вредности медијане, што имплицира да су ставови испитаника већински усаглашени са ставом да је квалитет наведених услуга у општем смислу изнад просека. Упркос овој чињеници види се да су испитаници исказали став о нешто нижем нивоу квалитета опремљености организација за пружање услуга промета путника/робе, као и према нивоу задовољства квалитетом повратних информација од стране пружаоца услуга, док је у просеку виши ниво квалитета усмерен на ниво личне одговорности пружаоца услуга, као и на обављање ових услуга у складу са одредбама међународних споразума уз поштовање принципа узајамности, одредбама закона и других прописа.

Други анкетни упитник се односио на организације које се баве пружањем предметних услуга (на основне административне податке и на квалитет и степен примене мера безбедности које се спроводе у организацији испитаника). И код овог упитника, одговори испитаника врло су усаглашени. Добијени резултати су у случају три четвртине питања којима се може измерити поменути ниво квалитета значајно премашили медијалну оцену (3), што указује на њихов став о присутном високом степену квалитета мера безбедности које се спроводе у организацијама у којима су запослени. При томе, треба истаћи да изузетно висок значај са аспекта примене поменутих мера безбедности испитаници приписују факторима поштовања законских прописа и квалитету вођења прописане евиденције за потребе реализације уговорених обавеза. У преосталој четвртини питања којима се открива степен спровођења мера безбедности одговори такође премашују медијалну оцену, али са нешто мање значаја.

На крају су резултати анкетирања коришћени за разматрање радних хипотеза. Закључак је да испитаници све факторе наведене у упитницима сматрају значајним у контексту остварења захтеваног нивоа квалитета пословања – потврда H0: Ефикасност уговора о превозу путника и робе може се повећати увођењем фактора безбедности. Такође, на основу анализе резултата добијених из оба упитника може се закључити да постоји утицај постојања сектора безбедности превоза пуника и ствари/робе унутар организације испитаника и нивоа слагања њихових ставова у случају следећих исказа: ниво поштовања уговорних страна, поштовање законских прописа и квалитет вођења прописане евиденције за потребе реализације уговорених обавеза – потврда H1: Може се остварити захтевани квалитет пословања као резултат увођења фактора безбедности.

У оквиру ове дисертације, кандидат је обрадио значај елемената безбедности приликом закључења уговора о превозу путника и ствари/робе у друмском саобраћају, као и сагледавања одређених индикатора који могу бити коришћени за процену нивоа и квалитета безбедности.

На основу спроведеног истраживања и на научно заснованим постулатима предложио је моделе и елементе уговора који, за крајњи циљ, имају повећање безбедности приликом превоза путника и ствари/робе у друмском саобраћају. Предложен је оригинални концепт уговора који садрже елементе фактора безбедности код превоза путника и ствари/робе у друмском саобраћају.

Истраживање је показало да постојање сектора безбедности превоза путника и ствари/робе унутар организације битно утиче на ниво поштовања уговорних страна, поштовање законских прописа и квалитета вођења прописане евиденције за потребе реализације уговорених обавеза. Четири анализирана става у контексту постизања ефикасности уговора о превозу путника и ствари/робе у друмском саобраћају потврђује постојање разлике у 75% случајева чиме је и доказана основна хипотеза која гласи: *Ефикасност уговора о превозу путника и робе може се повећати увођењем фактора безбедности.*

Истраживање је, такође, указало да постојање сектора за безбедност има утицаја на ниво оцена испитаника у случају следећих тврдњи: ниво улагања у континуалном повећању безбедности робе/људи, ниво улагања у знање ваших кадрова у циљу постизања високог нивоа компетентности, квалитет повратних информација од стране корисника ваших услуга, ниво професионалне одговорности, квалитет спровођења превентивних мера безбедности, преузимање одговарајућих мера у случају угрожавања безбедности путника/робе у насталој ситуацији и редовност у спровођењу мера за подизање компетенција одговорних носиоца активности у делу безбедности превоза путника/робе. Изузев за једну тврдњу, потврђено је постојање разлике у седам случајева те се може извести закључак да је доказана и посебна хипотеза која гласи: *Може се остварити захтевани квалитет пословања као резултатат увођења фактора безбедности.*

Такође, треба нагласити да су током истраживања уочени многи проблеми који се односе на безбедност у друмском саобраћају. Неки од тих проблема су: незадовољавајући ниво знања неопходно за спровођење неопходних и прописаних мера безбедности у саобраћају, потребно је јачање ниво свести, већа уређеност система у циљу спровођења мера заштите и поштовања прописа итд.

На основу досадашњих искустава може се извести закључак да се правци будућег истраживања могу огледати у:

- Идентификовању нових критеријума у побољшању вредносних индикатора, који могу да утичу на постојећи модел квантификације и вредновања мера безбедности код уговарања превоза путника и робе;
- Могућност аутоматизације и оптимизације процеса уговарања применом паметних уговора;
- Примена и других метода и модела који ће у комбинацији са постојећим или новим критеријумима предложити нови модел у функцији веће безбедности путника и робе.

VII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Целокупно истраживање, урађено у оквиру ове докторске дисертације, спроведено је на систематичан и осмишљен начин. Значајан део активности, представљао је прикупљање, одабир, систематизацију, анализу и коментарисање доступних теоријских, научних, стручних и практичних решења повезаних са основном темом овог рада; елементи и фактори безбедности у области транспорта путника и ствари/робе, са посебним освртом на друмски саобраћај. Други део је представљао израду анкетних образаца, спровођење анкета, обраду података, систематизацију, анализу и коментарисање.

Све активности су спроведене на одговарајући начин у складу са савременим доктринама и научним постулатима. Резултати су обрађени применом релевантних статистичких метода. Приказани су и коментарисани на примерен, логичан и јасан начин.

VIII КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

- 1. Да ли је докторска дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме**

ДА

- 2. Да ли докторска дисертација садржи све битне елементе**

ДА

- 3. По чему је докторска дисертација оригиналан допринос науци**

Дисертација представља оригиналан допринос науци јер обрађује специфичну, добро дефинисану и актуелну проблематику, тренутно недовољно проучену и недовољно укључену у свакодневну праксу у нашој средини.

Током рада примењени су одговарајући и на научним постулатима засновани методи прикупљања, обраде и анализе података и анкетања одабраних испитаника.

Кроз резултате истраживања, у оквиру ове докторске дисертације предложени су модели и елементи уговора који за крајњи циљ имају повећање безбедности приликом превоза путника и робе у друмском саобраћају. Овакви резултати, поред теоријског решавања једног правног проблема, представљају и значајан апликативан потенцијал овог докторског рада.

- 4. Недостаци докторске дисертације и њихов утицај на резултат истраживања**

Дисертација нема недостатке који би довели у питање њену аутентичност и научну одрживост.

IX ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене докторске дисертације комисија предлаже:

На основу увида у комплетан материјал, од саме идеје и одабира проблематике, поставке радне хипотезе и предложених метода и техника које ће бити коришћене у сагледавању постојећег стања и истраживању, па до увида у прикупљене, обарађене и анализиране податке, у начин приказивања и коментарисања резултата истраживања и самих резултата који представљају и конкретан начин решавања сагледаваних проблема, Комисија предлаже Наставно-научном већу Правног факултета за привреду и правосуђе у Новом Саду **да прихвати позитиван Извештај о урађеној докторској дисертацији под називом „Значај фактора безбедности код уговора о превозу путника и робе“ кандидата Милоша Граховца и предложи Сенату Универзитета Привредна академија у Новом Саду да исти усвоји и кандидату одобри јавну одбрану**

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

_____
Председник Комисије Проф. др Предраг Мирковић

_____
Ментор и члан комисије Проф. др Милан Почуча

_____
Члан Комисије Проф. др Божидар Бановић

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.